

ODMH

Omgevingsdienst Midden-Holland

Vleermuisonderzoek Zuidelijke Stempel Oost in Gouda

Versienummer:
Datum:

concept
17-10-2019

ODMH

Omgevingsdienst Midden-Holland

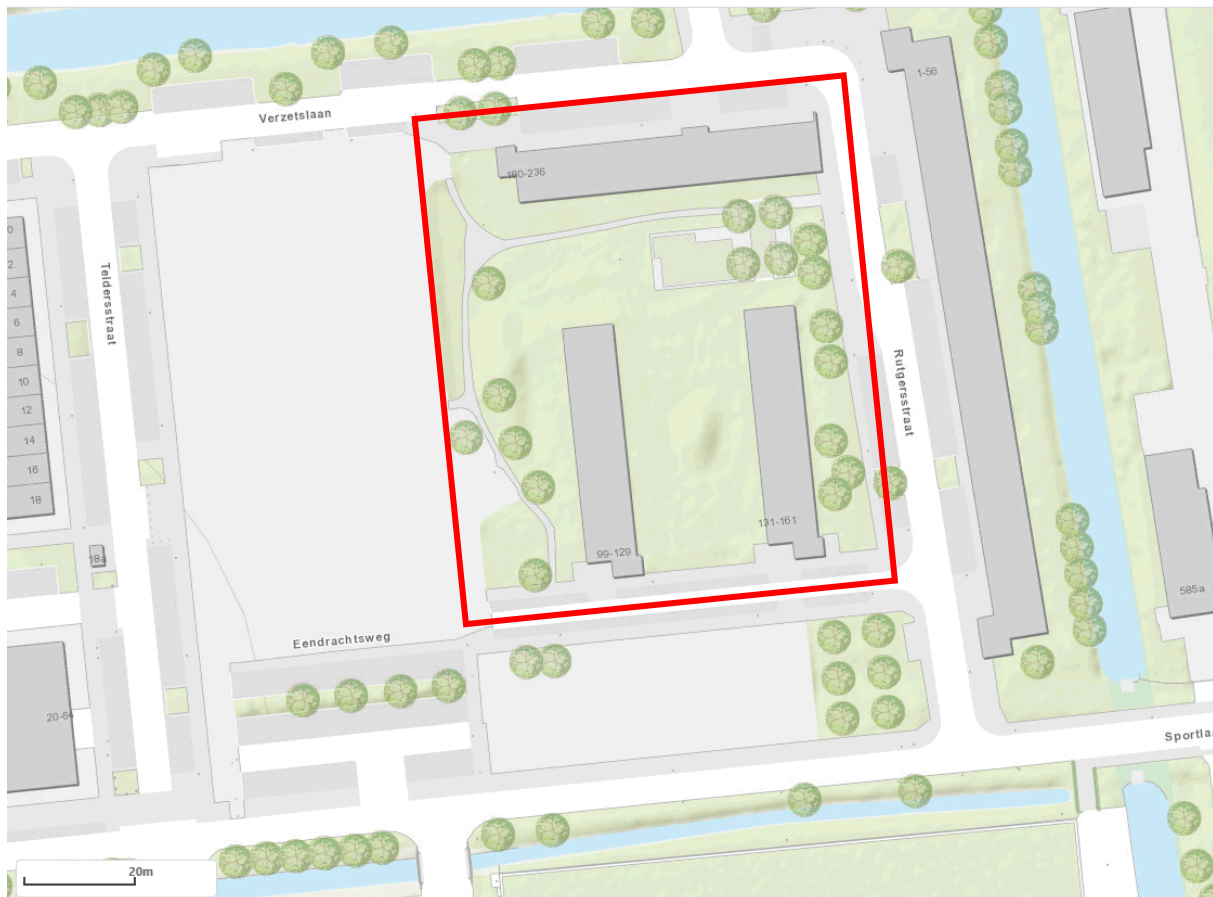
Productnummer	2019439585
Omschrijving	Vleermuisonderzoek Zuidelijke Stempel Oost in Gouda
Status	Concept
Datum	17-10-2019
Opdrachtgever	Gemeente Gouda
Opgesteld door	Annemieke van Dolder, ODMH

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Aanleiding	4
1.2	Doel.....	4
1.3	Beschrijving onderzoeksgebied.....	5
1.4	Wettelijk kader	5
2	Vleermuizen	6
3	Onderzoeksmethodiek.....	7
4	Resultaten.....	8
4.1	Functie kraamverblijf en zomerverblijf	8
4.2	Functie paarverblijf	10
5	Separaat uitgevoerd onderzoek.....	12
5.1	Gewone dwergvleermuis.....	12
5.2	Ruige dwergvleermuis	13
5.3	Laatvlieger.....	14
6	Conclusie onderzoek ODMH	15
6.1	Functie verblijfplaats	15
6.2	Functie foerageergebied en vliegroute	15
7	Conclusie beide onderzoeken.....	15
8	Advies.....	15

1 Inleiding

In opdracht van de gemeente Gouda is door de Omgevingsdienst Midden-Holland (ODMH) een vleermuisonderzoek uitgevoerd ter plaatse van te slopen flatgebouwen aan de Eendrachtsweg en Verzetslaan in Gouda (hierna: het projectgebied).

Figuur 1: Ligging projectgebied (rood kader)

1.1 Aanleiding

De aanleiding voor het onderzoek betreft de voorgenomen sloop van de panden aan de Eendrachtsweg en Verzetslaan in Gouda.

Uit de resultaten van de 'Quickscan natuurwetgeving Zuidelijke Stempel Oost te Gouda (uitgevoerd door Groen Team, d.d. 4 oktober 2019) is gebleken dat voorafgaand aan het slopen van de flatgebouwen nader onderzoek naar het voorkomen van vleermuizen noodzakelijk is. Vleermuizen hebben mogelijk een verblijfplaats in de panden of in bomen in de directe omgeving.

1.2 Doel

Doel van het onderzoek is bekijken of de panden door vleermuizen als verblijfplaats worden gebruikt en of een ontheffing voor de Wet natuurbescherming noodzakelijk is op de verbodsbepalingen. Vleermuizen zijn een zwaar beschermde soort die volgens de Wet natuurbescherming niet verstoord of gedood mogen worden.

Tijdens een vleermuisonderzoek wordt onderzocht, op basis van de meest actuele onderzoeksprotocollen, welke vleermuizen in het plangebied voorkomen. Daarnaast wordt het gebiedsgebruik van de aangetroffen vleermuizen in kaart gebracht. Op basis van deze gegevens kan bepaald worden of een ontheffing aangevraagd moet worden.

1.3 Beschrijving onderzoeksgebied

De onderzoekslocatie betreft drie flatgebouwen die nog in gebruik zijn. Ten westen van de bebouwing staan een aantal grote bomen die bij de ontwikkeling gekapt zullen worden. Ten westen van de onderzoekslocatie ligt een braakliggend terrein dat wild begroeid is. Rondom de flatgebouwen ligt een goed onderhouden grasveld. Ook de speeltuin tussen de flats is netjes onderhouden. Ten oosten is het flatgebouw van de Rutgerstraat gelegen, deze flat blijft behouden. Aan de overzijde van de Eendrachtsweg ligt het terrein eveneens braak, met een wildgroei aan onkruid. Ten zuiden de voetbalvelden van cvv de Jodan Boys. Aan de noordzijde wordt het onderzoeksgebied begrensd door de Verzetslaan. Ten zuidoosten van de Eendrachtsweg staan enkele grote platanen.

Figuur 2: Overzicht onderzoekslocatie

1.4 Wettelijk kader

Natuur, wilde planten en wilde dieren worden in Nederland door verschillende wet- en regelgevingen beschermd. De belangrijkste is de Wet natuurbescherming (Wnb). Deze wet is sinds 1 januari 2017 van kracht. Vleermuizen hebben een strikt beschermde status. In het geval van de vleermuizen is niet alleen de soort beschermd, maar zijn ook bepaalde gebiedsfuncties beschermd. Bij negatieve effecten op individuele dieren, vaste verblijfplaatsen, belangrijke vliegroutes en onmisbaar foerageergebied is het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk.

2 Vleermuizen

Gedurende het jaar heeft een vleermuis verschillende verblijfslocaties.

Kraamverblijven

In april/mei worden de vrouwtjes zwanger, waarna de jongen worden geboren. Ze worden opgevoed door hun moeder. De vrouwtjes betrekken in deze tijd van het jaar gezamenlijke verblijfplaatsen. Dit zijn de zogenoemde kraamkolonies. De mannetjes zitten dan individueel of in kleine groepen bijeen op andere locaties. Wanneer de jongen groot genoeg zijn om te vliegen worden de kraamkolonies verlaten.

Zomerverblijven

Gedurende de zomermaanden worden tijdelijke verblijfplaatsen gebruikt. Dit kunnen dezelfde locaties zijn als de kraamverblijven, maar dat hoeft niet.

Paarverblijven

In de loop van het najaar raken de vrouwtjes weer geslachtsrijp en begint het baltsseizoen. De mannetjes zoeken paarverblijven op waar ze een vrouwtje met hun baltsroep naartoe lokken. Nadat het vrouwtje met één of meerdere mannetjes gepaard heeft, betrekken ze hun winterverblijven. De vrouwtjes raken niet direct zwanger. Ze bewaren het sperma in een speciale klier in haar lichaam. Pas in het voorjaar wordt zij bevrucht.

Winterverblijven

In de winterverblijven komen grote groepen vleermuizen bijeen om hun winterslaap te houden. Dit is de meest kwetsbare periode voor de vleermuizen, omdat ze onopvallend in een gebouw zitten. Omdat de vleermuizen 's nachts niet op insectenjacht gaan is het lastig om een winterverblijf aan te tonen. Wanneer de temperatuur in de loop van maart langzaam stijgt worden de vleermuizen weer actief. Ze verlaten hun winterverblijf en mannetjes en vrouwtjes gaan weer naar gescheiden verblijfplaatsen.

Vliegroutes en foerageerplekken

Buiten de winterslaapperiode maken vleermuizen elke avond gebruik van vaste vliegroutes. Deze lopen van de verblijfplaats naar de foerageerplek. Vaak oriënteren vleermuizen zich langs lijnvormige elementen, zoals bomenrijen, sloten met struiken of huizenblokken. Over het algemeen hebben ze een voorkeur voor onbelichte routes en foerageerplekken.

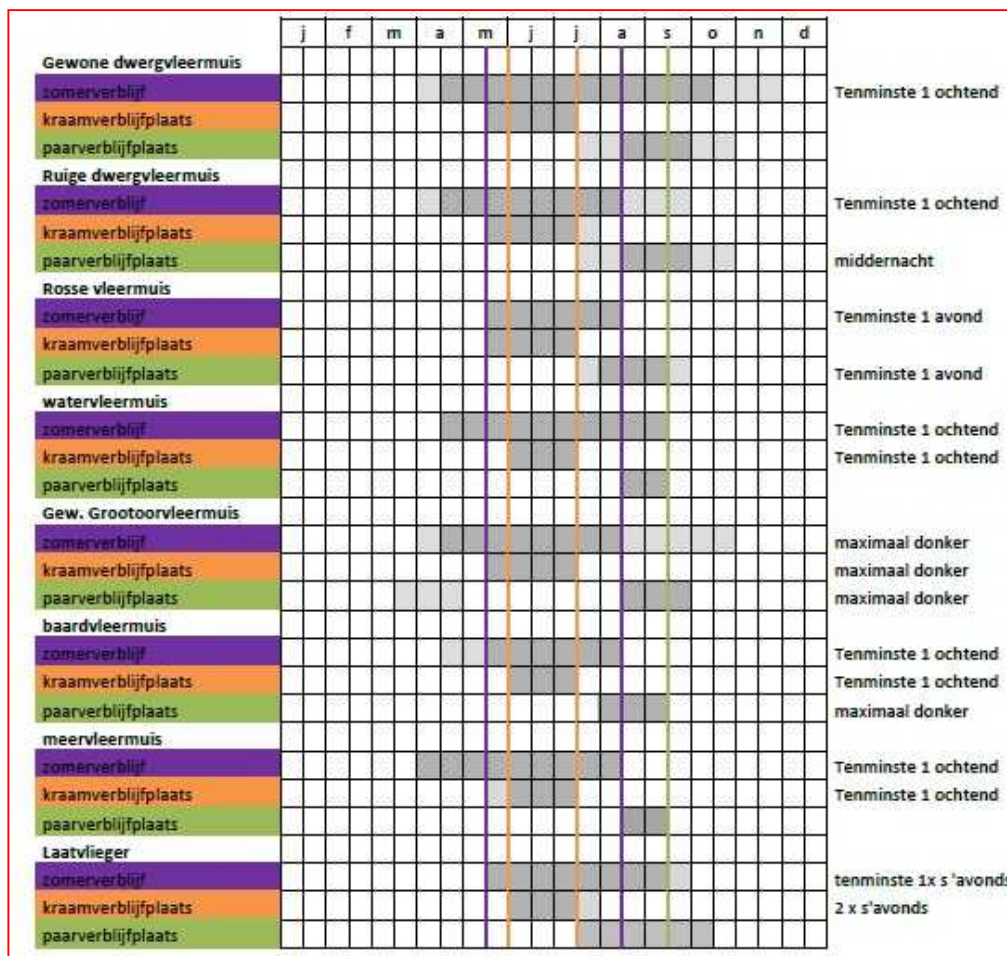
3 Onderzoeksmethodiek

Kraam- & zomerverblijven

De periode voor zomerverblijfplaatsen (paars kader) en kraamverblijfplaatsen (oranje kader) hebben overlap (figuur 3). Daardoor zijn de drie bezoeken voor beide functies afgelegd binnen de periode die staat voor de kraamverblijven. De bezoeken worden afgelegd binnen de periode die staat voor de soort met de kortste bezoekperiode. In dit geval de laatvlieger (15 mei t/m 15 juli). Er zijn twee avondbezoeken en één ochtendbezoek afgelegd.

Paarverblijven

De twee bezoeken ten behoeve van de paarverblijfplaatsen (groen kader) moeten apart worden afgelegd. Dit moet gebeuren in de periode 15 augustus tot 15 september.

Figuur 3: Overzicht per functie en soort, conform het meest recente vleermuizenprotocol (2017)

4 Resultaten

Uit de quickscan van Groen Team blijkt dat de volgende soorten in het onderzoeksgebied verwacht kunnen worden: gewone dwergvleermuis, ruige dwergvleermuis en laatvlieger. De bezoeken voor zomer- & kraamverblijf en paarverblijf zijn zo efficiënt mogelijk gecombineerd. Het vleermuisonderzoek heeft plaatsgevonden in de periode mei 2019 – september 2019. Het onderzoek is uitgevoerd volgens het vleermuisprotocol 2017 van de gegevens autoriteit Natuur, de Zoogdiervereniging en het Netwerk Groene Bureaus.

De veldwerkzaamheden zijn uitgevoerd door twee ecologen van Omgevingsdienst Midden-Holland. Er is gebruik gemaakt van een batdetector (Pettersen D240x), een recorder (Tascam DR-05) en zaklampen.

De waarnemingen tijdens de locatiebezoeken zijn opgenomen in tabel 1. Tijdens de locatiebezoeken is tevens gekeken of het projectgebied dient als vliegroute en/of foerageergebied.

tabel 1: resultaten locatiebezoeken vleermuisonderzoek

Datum en tijdstip	Doel	Weersomstandigheden	Waarnemingen
16 juni 2019; 22.00-0.00 uur	Zomer/kraamverblijf	Helder, droog, 20°C, 3 Bft	Rond 23 uur de eerste waarnemingen van vleermuizen (gewone dwergvleermuis) eerst ten oosten van de flat aan de Eendrachtsweg (Rutgersstraat), daarna aan de zuidzijde van het projectgebied. Vervolgens ook waarnemingen in de speeltuin en aan het eind van de avond ook ten noorden van de flat aan de verzetslaan.
27 juni 2019; 22.00-0.00 uur	Zomer/kraamverblijf	Half bewolkt, droog, 16°C, 3 Bft	Alleen waarnemingen aan westzijde van de projectlocatie (westelijke flat). Eén vleermuis vertoont zwermgedrag en zien we weer invliegen (kraamverblijf Grootoor). Verder waarnemingen van foeragerende gewone dwergvleermuizen.
8 juli 2019; 3.30-5.30 uur	Zomer/kraamverblijf	Bewolkt, droog, 13°C, 2 Bft	Bevestiging van aangetroffen verblijfplaats Grootoor. Foeragerende gewone dwergvleermuizen. De bomen aan de westzijde van de projectlocatie worden door de vleermuizen gebruikt.
16 juli 2019; 21.30-22.30 uur	Extra bezoek met warmtecamera	Helder, droog, 20°C, 2 Bft	Geen bruikbare waarnemingen. Temperatuurverschil niet groot genoeg door hoge buitentemperatuur. Geen waarneming van in- of uitvliegende vleermuizen.
12 sept. 2019; 19.30-22.00 uur	Paarverblijfplaats en zwermplaats	Half bewolkt, droog, 19°C, 3 Bft	Geen uitvliegende vleermuizen uit aangetoonde kraamverblijf. Foeragerende vleermuizen.
19 sept. 2019; 19.15-21.45 uur		Half bewolkt, droog, 17°C, 2 Bft	Geen uitvliegende vleermuizen uit aangetoonde kraamverblijf. Foeragerende vleermuizen.
28 sept. 2019; 5:30-7.30 uur	Paarverblijfplaats en zwermplaats	Bewolkt, droog, 13°C, 5 Bft	Op het boeibord aan de oostzijde van het westelijk gesitueerde pand is een ruige dwergvleermuis waargenomen die aan het roepen was. Dit is typisch baltsgedrag.

4.1 Functie kraamverblijf en zomerverblijf

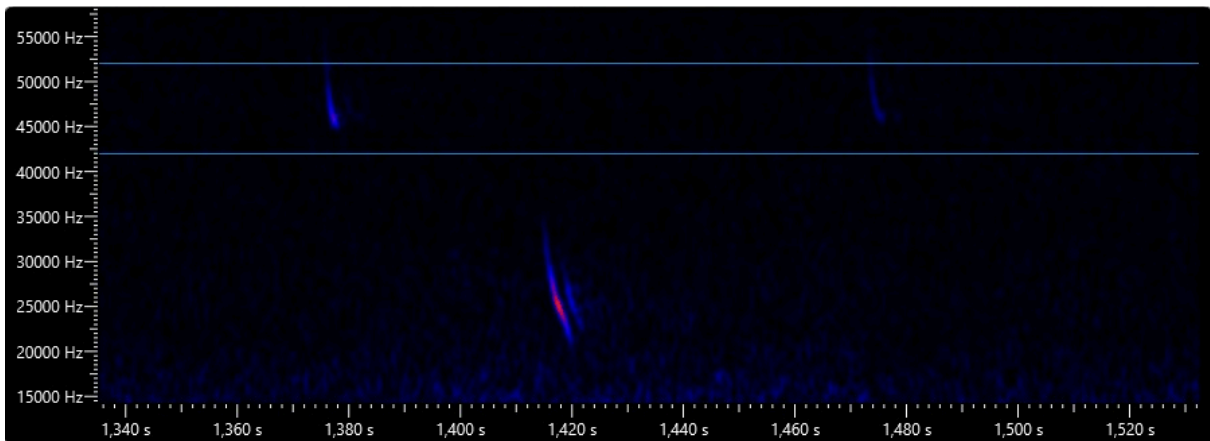
Tijdens het eerste bezoek op 16 juni 2019 zijn met name foeragerende vleermuizen waargenomen. De (eerste) waarnemingen vonden plaats ruim na zonsondergang.

Tijdens de locatiebezoeken van 27 juni en 8 juli 2019 zijn waarnemingen gedaan van in- en/of uitvliegende vleermuizen.

Het betrof de gewone grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*) Gezien het tijdstip van invliegen betreft het hier een vrouwtje dat haar jong gaat zogen.

Gewone grootoorvleermuizen vliegen makkelijk door dichte vegetatie waar zij prooien van bladeren afpikt. Gewone grootoorvleermuizen jagen in de directe omgeving van hun verblijfplaats, waar ze tussen de bomen door vliegen. Grootoorvleermuizen leven in kleine aantallen/kleine groepjes verspreid over een aantal verblijfplaatsen dicht bij elkaar. Ze verhuizen vaak.

Het aantonen (invliegen) van een grootoorvleermuis in het pand maakt aannemelijk dat de aanwezige bomen aan de westzijde van de locatie een rol vervult als foerageerplek van de grootoorvleermuis.

Figuur 4: roep van gewone grootoorvleermuis

Figuur 5; invliegopening gewone grootoorvleermuis

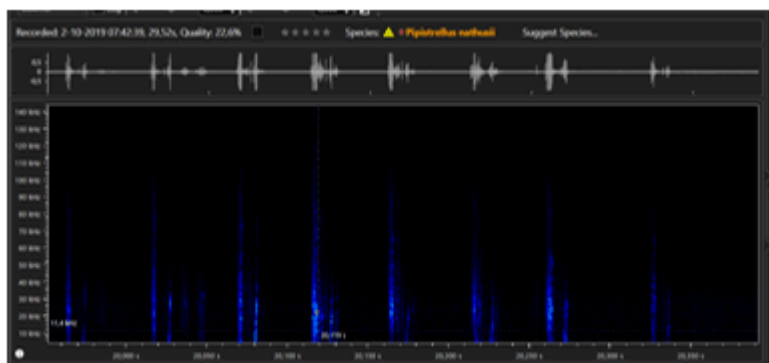

Figuur 6: bovenaanzicht projectgebied met invliegopening grootoorvleermuis

Het pand heeft de functie als kraamverblijf. Omdat er na half juli geen in- of uitvliegende vleermuizen zijn waargenomen heeft deze geen functie als zomerverblijf.

4.2 Functie paarverblijf

Tijdens het locatiebezoek op 28 september 2019 is een roepend mannetje aangetoond op het boeibord aan de oostzijde van het westelijk gesitueerde flatgebouw. De roep betrof het typische baltsgedrag van een Ruige dwergvleermuis.

Figuur 7: sonogram baltsende ruige dwergvleermuis

Figuur 8: vindplaats baltsende ruige dwergvleermuis

5 Separaat uitgevoerd onderzoek

In opdracht van Mozaïek Wonen, eigenaar van de woonblokken aan de Verzetslaan en de Eendrachtsweg, heeft Arcadis in de periode mei tot oktober 2019 eveneens een vleermuisonderzoek uitgevoerd op deze locatie: 'Activiteitenplan Beschermde Soorten, herontwikkeling woonblokken Verzetslaan en Eendrachtsweg' (Arcadis, kenmerk 084005888A, datum: 2 oktober 2019).

De resultaten van dit onderzoek zijn hieronder uit het rapport van Arcadis overgenomen. Het onderzoek is als bijlage bij deze rapportage opgenomen.

5.1 Gewone dwergvleermuis

Verblijfplaatsen

In totaal zijn twee zomerverblijfplaatsen vastgesteld, zie figuur 9. De zomerverblijfplaats bij de Verzetslaan wordt gebruikt door één individu die ter hoogte van de dakrand in het gebouw verblijft. De zomerverblijfplaats bij de Eendrachtsweg wordt gebruikt door maximaal vier individuen. Deze verblijfplaats is aanwezig in de gevel ter hoogte van tweede verdieping. Deze zomerverblijfplaatsen waren gedurende de zomerperiode in gebruik. Gedurende de paarperiode zijn de zomerverblijfplaatsen niet in gebruik. Derhalve is geconcludeerd dat de enkele gewone dwergvleermuis die zijn waargenomen onderdeel vormen van een deelpopulatie die gedurende de zomerperiode in de wijk actief is.

De gebouwen zijn niet functioneel als kraamverblijfplaats. Gelet op de enkele waargenomen gewone dwergvleermuisen is ook niet te verwachten dat in de omgeving een kraamverblijfplaats aanwezig is. Het plangebied ligt aan de rand van de wijk. Daarom wordt aangenomen dat de waargenomen dieren mannetjes betreffen die aan de rand populatie verblijven.

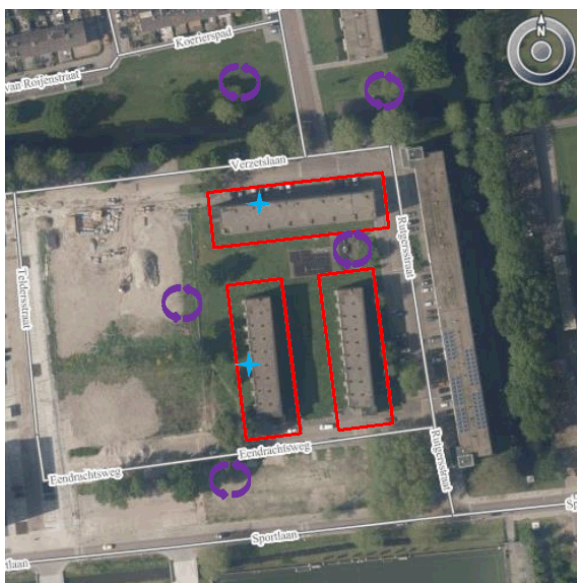
De gebouwen zijn tevens niet functioneel als paarverblijfplaats en (massa)winterverblijfplaats. Op basis van het onderzoek is aanwezigheid van deze functies uitgesloten. Ten noorden van het plangebied ter hoogte van de Bleystraat op ruim 200 meter van het plangebied zijn wel enkele paarverblijfplaatsen vastgesteld.

Foerageergebied

Het groen in de directe omgeving van de gebouwen wordt gebruikt door enkele gewone dwergvleermuis. Het gaat in totaal om maximaal tien dieren, waarvan enkele verblijven in de gebouwen binnen het plangebied. Het gaat om foerageergebied dat gedurende de avond, nacht en ochtend incidenteel gebruikt wordt. Gelet op dit incidentele gebruik en de groene omgeving (zoals de sportvelden en het waterbergingsgebied ten (noord)westen van het plangebied) is geconcludeerd dat de directe omgeving van de gebouwen, waar ook gewerkt gaat worden, geen essentiële functie als foerageergebied heeft.

Vliegroutes

De waargenomen gewone dwergvleermuisen zijn deels afkomstig uit de wijk en gebruiken de bebouwing en de bomen ter oriëntatie. Er zijn geen vaste vliegroutes vastgesteld. Op basis van het vleermuisenonderzoek is aanwezigheid van essentiële vliegroutes uitgesloten.

Figuur 9: zomerverblijfplaats < 5 individuen (blauw), één of enkele foeragerende individuen (paars)

5.2 Ruige dwergvleermuis

Verblijfplaatsen

In totaal zijn twee paarverblijfplaatsen vastgesteld, zie figuur 10. Beide paarverblijfplaatsen zijn aanwezig ter hoogte van het boeiboord bij de dakrand. In de omgeving zijn gedurende zomerperiode geen ruige dwergvleermuis waargenomen in tegenstelling tot de paarperiode waarin welke enkele dieren in de omgeving zijn waargenomen. Derhalve is geconcludeerd dat de enkele ruige dwergvleermuizen die zijn waargenomen onderdeel vormen van een deelpopulatie die gedurende de paarperiode in de wijk actief is.

Er zijn geen zomer-, kraam- en (massa)winterverblijfplaatsen vastgesteld en aanwezigheid is op basis van het onderzoek uitgesloten.

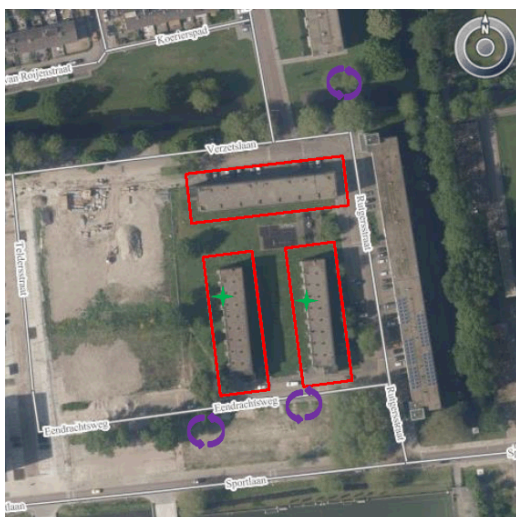
Foerageergebied

De waargenomen dieren die bij de gebouwen, binnen het plangebied, baltend zijn waargenomen zijn ook foeragerend binnen het plangebied en daarbuiten waargenomen. Het foerageren is incidenteel vastgesteld.

In de omgeving zijn allerlei groene elementen (zoals de sportvelden en het waterbergingsgebied ten (noord)westen van het plangebied) aanwezig waar gefoerageerd kan worden. Op basis van deze bevindingen is geconcludeerd dat het plangebied geen essentiële functie als foerageergebied heeft.

Vliegroutes

De waargenomen ruige dwergvleermuizen zijn deels afkomstig uit het plangebied en gebruiken de bebouwing en de bomen ter oriëntatie. Er zijn geen vaste vliegroutes vastgesteld. Op basis van het onderzoek is aanwezigheid van essentiële vliegroutes uitgesloten.

Figuur 10: paarverblijfplaats < 5 individuen (groen), één of enkele foeragerende individuen (paars)

5.3 Laatvlieger

Verblijfplaatsen

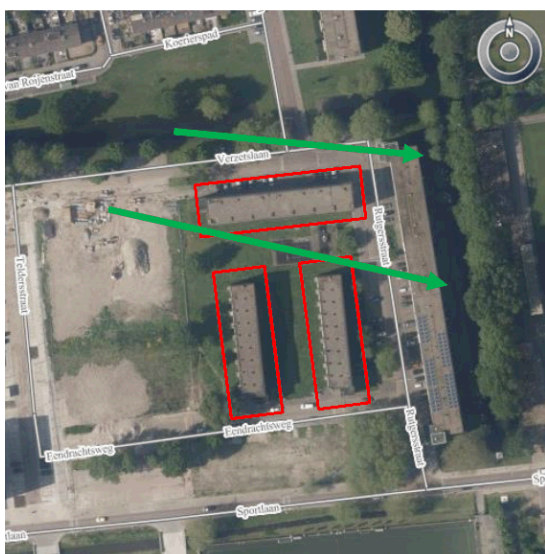
De enkele waargenomen laatvlieger verblijft buiten het plangebied. Vermoedelijk verblijven deze dieren een woning aan de Van Roijenstraat. Derhalve is het uitgesloten dat het plangebied functioneel is als verblijfplaats van laatvlieger.

Foerageergebied

De enkele waargenomen laatvliegers vlogen over het plangebied richting de nabijgelegen sportvelden waar vermoedelijke gefoerageerd wordt, zie figuur 11. Binnen het plangebied is niet gefoerageerd. Het is daarom uitgesloten dat het plangebied functioneel is als foerageergebied.

Vliegroutes

De enkele waargenomen laatvlieger vlogen over het plangebied en gebruikte de bebouwing ter oriëntatie, zie figuur 11. De laatvliegers vlogen over de bebouwing heen waardoor kan worden aangenomen dat de bebouwing geen functie als begeleiding heeft. Er zijn geen vaste vliegroutes vastgesteld. Op basis van het onderzoek is aanwezigheid van essentiële vliegroutes uitgesloten.

Figuur 11: overvliegende laatvlieger (groen)

6 Conclusie onderzoek ODMH

6.1 Functie verblijfplaats

De bebouwing, het pand Eendrachtsweg 99-129, in het projectgebied is in gebruik als paarverblijfplaats door de ruige dwergvleermuis (< 5 individuen) en kraamverblijfplaats door de bruine of gewone grootoorvleermuis (< 5 individuen). Met de sloop van de bebouwing verdwijnen er verblijfplaatsen van de zwaar beschermde vleermuissoorten. Een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming voor de sloop van het gebouw is noodzakelijk.

6.2 Functie foerageergebied en vliegroute

Vleermuizen volgen tijdens (foerageer)vluchten lijnvormige landschapselementen, zoals watergangen, bomenrijen en dijklichamen. De bomen aan de westzijde van Eendrachtsweg 99-129 hebben een belangrijke functie voor de vleermuizen. Deze bomen zijn het foerageergebied van de gewone grootoorvleermuis. Met de kap van deze bomen komt de functie ook in het geding.

Bij sloopwerkzaamheden dient nachtwerk voorkomen te worden. Mocht dit onverhoopt toch plaatsvinden dan dienen schijnwerpers alleen op het pand gericht te worden, uitstraling naar omliggend groen dient voorkomen te worden.

7 Conclusie beide onderzoeken

Samengevat zijn in de te slopen panden de volgende verblijfplaatsen aangetroffen:

- gewone dwergvleermuizen foeragerend door het hele plangebied;
- paarverblijfplaats voor minder dan vijf ruige dwergvleermuizen;
- kraamverblijfplaats voor minder dan vijf grootoorvleermuizen;
- zomerverblijfplaats voor één individu (gewone dwergvleermuis) aan de Verzetslaan;
- zomerverblijfplaats voor minder dan vijf gewone dwergvleermuizen aan de Eendrachtsweg;
- twee paarverblijfplaatsen voor de ruige dwergvleermuis één op elk pand aan de Eendrachtsweg.

De verblijfplaatsen zijn beschermd door de Wet natuurbescherming.

8 Advies

Om de bebouwing te mogen slopen is er een ontheffing in het kader van de Wet natuurbescherming benodigd en dienen aanvullende maatregelen genomen te worden ter compensatie van verlies van kraam-, zomer en paarverblijf. Als uitgangspunt moet worden genomen dat de capaciteit van de kasten vier keer het verwachte aantal vleermuizen betreft.

Aangetroffen zijn:

- gewone dwergvleermuizen foeragerend door het hele plangebied;
- paarverblijfplaats voor minder dan vijf ruige dwergvleermuizen;
- kraamverblijfplaats voor minder dan vijf grootoorvleermuizen;

De verblijfplaatsen zijn beschermd door de Wet natuurbescherming.

Op 1 april 2019 zijn door Arcadis tijdelijke voorzieningen (vleermuiskasten) geplaatst (Memo Plaatsingsinstructie vleermuiskasten Mozaiek Wonen, opsteller Arcadis, kenmerk 083806635A, d.d. 8 februari 2019). Deze voorzieningen zullen moeten worden uitgebreid met kasten geschikt voor de Grootoorvleermuis

Te nemen acties:

- Voorafgaand aan sloop moet ontheffing aangevraagd worden bij de Provincie Zuid-Holland (ODH) met het voorstel voor de volgende maatregelen;
- Per direct moeten twee vleermuisverblijven met capaciteit voor 4 keer het verwachte aantal vleermuizen (capaciteit 20 stuks) worden opgehangen:
  - De kasten worden geclusterd ophangen op een minimale hoogte van drie meter op de gevel van omliggende panden binnen een cirkel van 200-300 meter van huidige verblijfplaats;
  - De aanvliegroutes moeten vrij zijn van obstakels;
  - De kasten mogen niet verlicht worden door lampen;
  - De kasten blijven hangen totdat vervangende locaties in de nieuwe panden gerealiseerd kunnen worden. De kasten worden gedurende het gebruik onderhouden.
- Pas nadat gesteld is dat de verblijfplaats verlaten is, kan gestart worden met de werkzaamheden;
- Uiterlijk vijf dagen voorafgaande aan de sloop moeten de verblijfplaatsen ongeschikt gemaakt worden, zodat ze tijdens de werkzaamheden niet in gebruik zullen zijn (tocht creëren);
- Sloop vindt plaats vanaf één zijde zodat andere zijde als vluchtroute kan worden gebruikt;
- Mochten er nog vleermuizen aanwezig zijn, dan moet direct het werk stilgelegd worden en moet een vleermuisdeskundige worden ingeschakeld.

Bijlage 1 Rapport Arcadis